

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันฝึกหัดครูมีหน้าที่ผลิตครูโดยตรง จึงมีบทบาทและความรับผิดชอบต่อนักศึกษา ผู้ซึ่งจะเรียนสำเร็จออกไปเป็นครูสังคมศึกษาในอนาคต หน้าที่ที่สำคัญของครูก็คือ อบรม อนุชนให้รู้จักหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองที่ วางตนให้เหมาะสมในสังคม เมื่อโตขึ้นจะสามารถประกอบอาชีพให้มั่นคง เป็นกำลังทางเศรษฐกิจแก่ประเทศได้¹ การผลิตครูสังคมศึกษาของสถาบันฝึกหัดครูจึงต้องผลิตครูสังคมศึกษาที่มีคุณภาพและมีปริมาณมากพอเพื่อจะไปรับใช้ประเทศชาติในอนาคต สิ่งที่จะช่วยเสริมสร้างนักเรียนฝึกหัดครูให้เป็นครูสังคมศึกษาที่มีประสิทธิภาพในอนาคตได้นั้นก็คือ ห้องสมุด เพราะเป็นแหล่งที่ช่วยให้นักศึกษาได้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ช่วยสร้างนิสัยในการแสวงหาความรู้ทางด้านวิชาความรู้ อยู่เสมอ บุญดิน อัครดากร โคกฉาวว่า "...ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการช่วยสร้างนิสัยรักการอ่าน หนังสือ ก่อให้เกิดอ่านเป็นคิดเป็น และค้นคว้าหาความรู้ อยู่เสมอ กรมการฝึกหัดครูจึงได้สนับสนุนห้องสมุดด้วยดีตลอดมา เพื่อที่นักเรียนฝึกหัดครูจะได้นำเอานิสัยเหล่านี้ไปปลูกฝังให้แก่เยาวชนของชาติต่อไป"² เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา สนองความต้องการของสังคม และเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติสืบไป

¹สายหยุด จำปาทอง, "การผลิตครู" โครงการพัฒนาการศึกษา (พระนคร: กระทรวงศึกษาธิการ, 2504), หน้า 23.

²บุญดิน อัครดากร, เอกสารอบรมและสัมมนาบรรณารักษ์ของสถานฝึกหัดครู, (พระนคร: กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, 2506), หน้า 1.

จุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาคือ ต้องการให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาทางด้านทัศนคติ ความเข้าใจ นิสัย และอุดมการณ์ รวมทั้งค่านิยมต่าง ๆ พร้อมทั้งยังเสริมสร้างให้ผู้เรียนได้มี ลักษณะแห่งการเป็นผู้นำ มีความร่วมมือร่วมใจกันเพื่อจะนำไปสู่ความเป็นพลเมืองดี³ จะต้อง เป็นผู้รอบรู้เรื่องราวทางสังคมเพื่อช่วยในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน สามารถที่จะเข้าใจ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว ทันทอกเหตุการณ์ของโลก รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่จะมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลในสังคม นอกจากนี้ยังจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มี คุณภาพ และมีคุณค่าในสังคม เป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยิ่งปรารถนาของสังคม ฉะนั้นวิชาสังคม ศึกษาจะสนองความต้องการของนักศึกษาและของสังคมด้วย⁴

การที่นักศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูจะเรียนวิชาสังคมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของมนุษย์ รู้จัก วิธีการศึกษา รวบรวมข้อมูลและข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์สภาพทาง สังคม รู้จักใช้วิจารณญาณในการพิจารณาปัญหาต่าง ๆ รู้จักวิธีแสวงหาความรู้เพิ่มพูนให้ทัน สมัยยุคตลอดเวลา จึงจำเป็นจะต้องอาศัยการค้นคว้าและการทำงานในห้องสมุด เพราะห้อง สมุดเป็นแหล่งวิชาการที่สำคัญอย่างยิ่งทางการศึกษา การเรียนวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบันนี้ มีใ้มุ่งแต่การเรียนจากหนังสือแบบเรียนเพียงเล่มเดียวหรือสองเล่ม หรือจากการฟังคำ บรรยายจากอาจารย์ในชั้นเรียนเท่านั้น ผู้เรียนจะต้องค้นคว้าเพิ่มเติมอีกสำหรับการเรียน วิชาสังคมศึกษาจึงจะบรรลุจุดมุ่งหมายได้ ห้องสมุดเป็นแหล่งวัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญ ก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อผู้เรียนในการสร้างความก้าวหน้าทางด้านวิชาความรู้ มาสไซซัส (Massias- las) ได้กล่าววว่า "...ในขณะที่การทดลองทางวิชาฟิสิกส์และวิชาเคมี รวมทั้งการจัดทำ

³Manrice P. Moffatt, Social Studies Instruction, (Englewood Cliffs: Prentice-Hall, Inc., 1963), p. 114.

⁴Jonathon C. Mclendon, Teaching the Social Studies, (Washington D.C.: The National Education Association, 1960), p. 6.

โครงการต่าง ๆ ต้องดำเนินงานภายในห้องทดลอง แต่สำหรับวิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่จะต้องทำอยู่ในห้องสมุด⁵

วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ในห้องสมุดนั้นมีส่วนสำคัญในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษาในสถาบันฝึกหัดครู เพราะห้องสมุดในปัจจุบันนี้มีใช่เป็นเพียงสถานที่รวบรวมหนังสือเท่านั้น แต่ยังเป็นศูนย์วัสดุและศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ห้องสมุดเป็นสถานที่ที่นักศึกษาจะไปแสวงหาความรู้ไต่ควยตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองและสังคม ฉะนั้นนักศึกษาจะต้องมีความชำนาญ มีทักษะในการใช้วัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ห้องสมุดวิทยาลัยครูควรเป็นแหล่งที่จะให้นักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ มีการส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะในการอ่านและการวิจัย มีการจัดวัสดุที่เหมาะสมและเร้าใจเพื่อสนองความต้องการและความสนใจของนักศึกษา ห้องสมุดจึงควรมีบริการสำหรับนักศึกษาที่เรียนวิชาสังคมศึกษาคงนี้คือ

1. จัดหนังสือที่เหมาะสมแก่การอ่าน เพื่อความรู้ทั่วไปและเฉพาะวิชา
2. จัดหาหนังสือที่เหมาะสมแก่การอ่านเพื่อการค้นคว้า
3. จัดเตรียมหนังสือเพื่อความเพลิดเพลินทางสังคมศึกษา
4. สอนให้นักเรียนรู้จักใช้หนังสือและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องสมุด
5. จัดอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือที่ได้อ่าน
6. การจัดนิทรรศการ⁶

อาจารย์วิชาสังคมศึกษาและบรรณารักษ์ของสถาบันฝึกหัดครูจะต้องร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมการศึกษาวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษาให้ได้ผลดี ควรจะได้มีการแนะนำให้นักศึกษา

⁵Byron G. Massialas and the other, Inquiry in Social Studies, (New York: McGraw-Hill Book Company, 1966), p. 230.

⁶พรรณศรี วิชากรกุล, "ห้องสมุดกับสังคมศึกษา" วารสารห้องสมุด, 7 (ฉบับธันวาคม, 2506), หน้า 472.

ค่าใช้จ่ายบริการของห้องสมุด และคุณค่าของการใช้วัสดุอุปกรณ์เหล่านี้เป็นอย่างดี ควรได้มีการวางแผนให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ในการใช้ห้องสมุดสำหรับวิชาสังคมศึกษา โดยเรียนรู้ที่ตั้งของวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ กฎเกณฑ์การใช้ วิธีการใช้วัสดุอุปกรณ์และการใช้บัตรรายการเป็นต้น⁷ ซึ่งจะให้นักศึกษาได้คุ้นเคยต่อห้องสมุด มีทักษะในการใช้ห้องสมุด พร้อมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ห้องสมุด เพื่อประโยชน์ในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ถ้าหากวิทยาลัยครูได้มีการจัดบริการและดำเนินงานห้องสมุดไม่ได้ดีเท่าที่ควร อาจารย์ และบรรณารักษ์จะเคยต่อการส่งเสริมการศึกษาวิชาสังคมศึกษาโดยการให้ห้องสมุดประกอบการเรียนของนักศึกษาย่อมก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาการศึกษาของนักศึกษาในวิทยาลัยครูได้ จะทำให้การเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษาไม่บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างสมบูรณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงในการใช้ห้องสมุด เพื่อประโยชน์ในการเรียนสังคมศึกษาในระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงในสถาบันฝึกหัดครู
2. เพื่อศึกษาวิธีใช้ห้องสมุดของนักศึกษาที่เรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอก และวิชาโท ในระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง
3. เพื่อสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา
4. เพื่อสำรวจความสนใจของนักศึกษาที่เรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอก และวิชาโท ที่มีต่อประเภทหนังสือ วารสาร และหนังสือพิมพ์
5. เพื่อเสนอแนะในการปรับปรุงการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา
6. เพื่อเสนอแนะการปรับปรุงห้องสมุดของสถาบันฝึกหัดครู

⁷John U. Michaelis, Social Studies for Children in a Democracy, (3d ed., New Jersey: Prentice-Hall Inc., 1963), p. 359.

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๗. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงที่เรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอกและวิชาโท ที่จะนำผลของการวิจัยครั้งนี้ไปปรับปรุงการศึกษาวิชาสังคมศึกษาของสถาบันฝึกหัดครูให้มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสังคมศึกษายิ่งขึ้น

๘. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับวิทยาลัยครูที่จะนำผลจากการค้นพบไปปรับปรุงห้องสมุด พร้อมทั้งได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของห้องสมุดที่มีต่อการเรียนสังคมศึกษาเป็นวิชาเอกและวิชาโทของนักศึกษา

3. เป็นแนวทางสำหรับบรรณารักษ์ที่จะใช้เป็นพื้นฐานในการปรับปรุงวิธีบริการ และการจัดห้องสมุด เพื่อสนองความต้องการของนักศึกษาในสถาบันฝึกหัดครู

4. เพื่อประโยชน์แก่ผู้วิจัยเองในฐานะที่เป็นผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในสถาบันฝึกหัดครู

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดประกอบการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงในสถาบันฝึกหัดครู ศึกษาจากนักศึกษาวิทยาลัยครูในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอกและวิชาโท ในวิทยาลัยครู 7 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร ดังรายชื่อต่อไปนี้

1. วิทยาลัยครูพระนคร
2. วิทยาลัยครูจันทระเกษม
3. วิทยาลัยครูสวนสุนันทา
4. วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ
5. วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาสงครณ
6. วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
7. วิทยาลัยครูธนบุรี

2. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นการศึกษาการใช้บริการห้องสมุด ปัญหาในการใช้ห้องสมุด รวมทั้งความสนใจในการอ่านหนังสือ วารสาร และหนังสือพิมพ์ ของนักศึกษาที่เรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอกและโทในวิทยาลัยครู กรุงเทพมหานคร เท่านั้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการดังนี้

1. สํารวจห้องสมุดวิทยาลัยครู
2. สัมภาษณ์บรรณารักษ์
3. ใช้แบบสอบถาม

4. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จำกัดขอบเขตอยู่ในความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เท่านั้น

ความจำกัดของการวิจัย

1. ในการส่งแบบสอบถามให้แก่ศึกษานั้น ได้ทำการส่งในระยะเทอมกลาง ซึ่งมีนักศึกษาที่เรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอกและวิชาโทระดับประกาศนียบัตรการศึกษาระดับชั้นปีที่ 2 ในวิทยาลัยครูบางแห่งได้ออกไปทำการฝึกสอนนอกสถานที่ ฉะนั้นผู้วิจัยจึงได้ส่งแบบสอบถามให้เฉพาะนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาสังคมศึกษา และกำลังทำการศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครูเท่านั้น เพื่อความสะดวกในการติดตามรวบรวมข้อมูล

2. แบบสอบถามที่ส่งให้แก่ศึกษานั้น อาจมีคำถามบางข้อที่ไม่สามารถให้ความกระจ่างแจ้งแก่ผู้ตอบได้ คำตอบที่ได้รับจึงไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ตามที่ผู้วิจัยได้คาดหมายเอาไว้

3. ผลของการวิจัยจะนำไปใช้เพื่อปรับปรุงห้องสมุด และส่งเสริมการใช้ห้องสมุดเฉพาะวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานครเท่านั้น

คำจำกัดความ

ห้องสมุด หมายถึง หน่วยงานที่ให้บริการในค่านหนังสือและวัสดุอุปกรณ์การสอนอื่น ๆ ในวิทยาลัยครู สังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูงที่เรียนวิชาสังคมเป็นวิชาเอก และโทในวิทยาลัยครูกรุงเทพฯ ที่ได้รับเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

วิทยาลัยครู หมายถึง สถาบันการฝึกหัดครู สังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา จนถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง หลักสูตร 4 ปี

บรรณาธิการ หมายถึง ครูผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานห้องสมุดในวิทยาลัยครู สังกัดกรมการฝึกหัดครู

วิชาสังคมศึกษา หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม ในด้านสังคมและธรรมชาติ ได้แก่วิชาหน้าที่พลเมือง สังคมวิทยา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ไทย ประวัติศาสตร์สากล ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม ที่จัดสอนในระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง